निर्ज्जग्मुस्ते शनैः सर्व्वे समाजग्मुश्च भारत । प्रतस्थिरे पुनर्वीराः पर्व्वतं गन्धमादनं । १०९५

इति श्रीमहाभारते आरण्यपर्व्वणि तीर्थयात्रापर्व्वणि गन्धमादनप्रवेशे त्रिचत्वारिंशदधिकशततोऽध्यायः ॥ १४३ ॥

॥ वैशम्पायन उवाच ॥ क्रोशमात्रं प्रयातेषु पाण्डवेषु महात्मसु । पद्भ्यामनुचिता गन्तुं द्रौपदी समुपाविशत् ।

श्रान्ता दुःखपरीता च वातवर्षेण तेन च । सौकुमार्य्याच्च पाञ्चाली संमुमोह तपस्विनी ।

सा कम्पमाना मोहेन बाहुभ्यामसितेक्षणा । वृत्ताभ्यामनुरूपाभ्यामूरूसमवलम्बत ।

आलम्बमाना सहितावूरू गजकरोपमौ । पपात सहसा भूमौ वेपन्ती कदली यथा ।

तां पतन्तीं वरारोहां भज्यमानां लतामिव । नकुलः समभिद्रुत्य परिजग्राह वीर्य्यवान् । १०९९०

॥ नकुल उवाच ॥ राजन् पाञ्चालराजस्य सुतेयमसितेक्षणा । श्रान्ता निपतिता भूमौ तामवेक्षस्व भारत ।

अदुःखार्हा परं दुःखं प्राप्तेयं मृदुगामिनी । आश्वासय महाराज तामिमां श्रमकर्षितां ।

॥ वैशम्पायन उवाच ॥ राजा तु वचनात्तस्य भृशदुःखसमन्वितः । भीमश्च सहदेवश्च सहसा समुपाद्रवत् ।

तामवेक्ष्य तु कौन्तेयो विवर्णवदनां कृशां । अङ्कमानीय धर्म्मात्मा पर्य्यदेवयदातुरः ।

॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ कथं वेश्मसु गुप्तेषु स्वास्तीर्णशयनोचिता । भूमौ निपतिता शेते सुखार्हा वरवर्णिनी । १०९९५

सुकुमारौ कथं पादौ मुखञ्च कमलप्रभं । मत्कृतेऽद्य वरार्हायाः श्यामतां समुपागतं ।

किमिदं द्यूतकामेन मया कृतमबुद्धिना । आदाय कृष्णाञ्चरता वने मृगगणायुते ।

सुखं प्राप्स्यति कल्याणी पाण्डवान् प्राप्य वै पतीन् । इति द्रुपदराजेन पित्रा दत्तायतेक्षणा ।

तत्सर्व्वमनवाप्येयं श्रमशोकाध्वकर्षिता । शेते निपतिता भूमौ पापस्य मम कर्म्मभिः ।

॥ वैशम्पायन उवाच ॥ तथा लालप्यमाने तु धर्म्मराजे युधिष्ठिरे । धौम्यप्रभृतयः सर्व्वे तत्राजग्मुर्द्विजोत्तमाः । ११०००

ते समाश्वासयामासुराशीर्भिश्चाप्यपूजयन् । रक्षोघ्नांश्च तथा मन्त्रान् जेपुश्चक्रुश्च ते क्रियाः ।

पठ्यमानेषु मन्त्रेषु शान्त्यर्थं परमर्षिभिः । स्पृश्यमाना करैः शीतैः पाण्डवैश्च मुहुर्म्मुहुः ।

सेव्यमाना च शीतेन जलमिश्रेण वायुना । पाञ्चाली सुखमासाद्य लेभे चेतः शनैः शनैः ।

परिगृह्य च तां दीनां कृष्णामजिनसंस्तरे । पार्थो विश्रामयामासुर्लब्धसंज्ञां तपस्विनीं ।

तस्या यमौ रक्ततलौ पादौ पूजितलक्षणौ । कराभ्यां किणजाताभ्यां शनकैः संववाहतुः । ११००५

पर्य्याश्वासयदप्येनां धर्म्मराजो युधिष्ठिरः । उवाच च कुरुश्रेष्ठो भीमसेनमिदं वचः ।

बहवः पर्व्वता भीम विषमा हिमदुर्गमाः । तेषु कृष्णा महाबाहो कथं नु विचरिष्यति ।

॥ भीमसेन उवाच ॥ त्वां राजन्नाजपुत्रीञ्च यमौ च पुरुषर्षभ । स्वयं नेष्यामि राजेन्द्र मा विषादे मनः कृथाः ।

हैडिम्बश्च महावीर्य्यो विहगो मद्वलोपमः । वहेदनघ सर्व्वान्नो वचनात्ते घटोत्कचः ।

॥ वैशम्पायन उवाच ॥ अनुज्ञातो धर्म्मराज्ञा पुत्रं सस्मार राक्षसं । घटोत्कचस्तु धर्म्मात्मा स्मृतमात्रः पितुस्तदा । ११०१०

कृताञ्जलिरुपातिष्ठदभिवाद्याथ पाण्डवान् । ब्राह्मणांश्च महाबाहुः स च तैरभिनन्दितः ।

उवाच भीमसेनञ्च पितरं भीमविक्रमं । स्मृतोऽस्मि भवता शीघ्रं शुश्रूषुरहमागतः ।